

1. GİRİŞ

Günümüzde, öğrencilerin okul başarısızlıklarının her geçen gün daha da büyüyen bir sorun haline geldiği görülmektedir. Konu alanı ile ilgili literatür incelendiğinde, özellikle öğrencilerin ders çalışma ve zamanı kullanma alışkanlık ve becerilerinin çokça vurgulandığı dikkati çekmektedir (Deniz, Traş ve Aydoğan, 2009; Ferrari & Pychyl, 2000; Nonis & Hudson, 2010; Özsoy, Memiş ve Temur, 2009). Bu çerçevede, öğrencilerin akademik başarıları ile ilgili olarak sıklıkla ele alınan değişkenlerden birini, akademik işlerin ertelenmesi davranışı oluşturmaktadır (Balduf, 2009; Elvers, Polzella & Graetz 2003). *Erteleme*, bir eyleme ilişkin niyetin makul olmayacak şekilde ve bilinçli olarak geriye bırakılması olarak tanımlanmaktadır (Johnson, Green & Kluever, 2000; Klassen & Kuzucu, 2009). Ertelemenin, özdüzenleme performansı ve motivasyon düşüklüğü ile ilgili olduğunu belirten Tuckman (1998), erteleyicilerin güçlükle motive olduklarını ve okul görevlerini ve sınavlara hazırlanmayı son dakikaya kadar sürdürdüklerini belirtmektedir (Akt. Klassen, Krawchuk, Lynch & Rajani, 2008).

Erteleme, zamanı planlamadaki tahmin yanlılıkları ve iyimserliği içeren bir olgu olarak kabul edilmektedir (Pychyl, Morin & Salmon, 2000). Öğrencilerin erteledikleri akademik işler arasında ise özellikle ödev ve projelerin hazırlanması, sınav ya da derslere hazırlık çalışmalarının yapılması gibi işler sayılmaktadır (Ferrari & Scher, 2000; Pychyl & diğer., 2000). Scher & Osterman (2002) ertelemeyi, “akademik başarı için önemli bir engel (s. 385)” olarak tanımlamaktadır. Konu alanı ile ilgili araştırmalar, erteleme davranışı sonunda öğrencilerin; öğretim dönemlerinin uzaması, sınıf tekrarı, sınavlarda başarısız olma, kursları başarısızlık nedeniyle terk etme gibi olumsuzluklarla erteleme davranışları arasında ilişkilerin bulunduğunu; bir takım zihinsel ve psikolojik rahatsızlıkların yaşandığını ortaya koymaktadır (Ferrari & Scher, 2000; Johnson & diğer., 2000; Klassen & Kuzucu, 2009).

Kötü zaman yönetiminin başarısızlığa öncülük ettiğinin belirlendiği birçok araştırmanın (Balduf, 2009; Ferrari & Scher, 2000; Lee, 2005) yanısıra, zamanı etkin kullanabilen öğrencilerde, akademik performans ve başarının da yüksek olduğuna dair birçok araştırma sonucu bulunmaktadır (Balduf, 2009; Nonis & Hudson, 2010; Nouhi, Shakoori & Nakhei, 2008). Lee (2005), akademik işlerini erteleyenlerin deneyim akışlarını incelediği çalışmasında deneyim akışlarının, erteleme davranışlarının önemli bir yordayıcısı bulunduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin akademik işlerini erteleme davranışları ile ilgili çeşitli araştırma makalelerinin (Çetin, 2009; Elvers & diğer., 2003; Ferrari & Scher, 2000; Kağan, 2009; Scher & Osterman, 2002; Zarick & Stonebraker, 2009) yanısıra, Türkiye’de de, konu ile ilgili olarak çeşitli tez çalışmalarının yapıldığı görülmektedir (Balkıs, 2006; Çakıcı, 2003; Gülebağlan, 2003; Uzun Özer, 2005; Yorulmaz, 2003). Bunca araştırmaya konu edilmesi, öğrencilerde erteleme davranışının yaygınlığının ve öğrenme üzerindeki öneminin bir kanıtı olarak kabul edilebilir.

Buna göre, akademik işlerin ertelenmesinin öğrencilerde önemli bir davranış kalıbı haline geldiği; bu durumun akademik başarılarını önemli ölçüde olumsuz yönde etkilediği; özellikle ilgi çekici, açık ve anlaşılır olması gibi işlerin nitelikleri ile motivasyon, hedeflerinin niteliği, başarıya biçilen değer, zaman yönetimi, özdisiplin, kaygı gibi öğrenci özellikleri ile akademik işlerin ertelenmesi davranışları arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu söylenebilir. Buna karşılık, Schraw & diğerlerinin (2007) çalışmasında, öğrencilerin önemli bir kısmının, işlerini erteledikleri için son anda maruz kaldıkları baskının öğrenmeleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu düşündükleri belirlenmiştir (Akt. Zarick & Stonebraker, 2009). Pynchyl (2005) ise, ödevlerini düzenli yapan ve geciktiren öğrencilerin ödevlerini incelemiş ve son zamana erteleyen öğrencilerin daha nitelikli çalışmalar çıkardıklarını belirlemiştir (Akt. Zarick & Stonebraker, 2009).

Bu çalışmalarda genel olarak; öğrencilerin genel ve akademik işleri erteleme davranışları ile ilişkili olan değişkenlere, öğrencilerin ne tür erteleme davranışını daha sık gösterdiklerine ve erteleme davranışı ile akademik başarı ve performans düzeyi arasındaki ilişkilere odaklanıldığı dikkati çekmektedir. Buna karşılık, öğrencilerin akademik işlerini erteleme nedenlerini ve bu nedenlerden etkilenme düzeylerini belirlemeye dönük yapılmış çalışmalara pek rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın, sorunu ortaya çıkaran nedenlerin ve bu nedenlerin öğrencileri etkileme düzeylerinin belirlenmesini; buna bağlı olarak sorunun aşılmasına dönük somut ve uygulanabilir çözümler üretmeyi amaçlaması nedeniyle, hem diğer araştırmalardan farklılaştığı hem de önemli hale geldiği düşünülmektedir. Diğer taraftan, araştırmanın, ilerideki mesleki yaşamlarında öğrenciler üzerinde etkili olarak öğretmen adayları üzerinde yapılmasının da araştırmaya ayrı bir önem kattığı söylenebilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Öğretmen adaylarının akademik işlerini erteleme davranışlarının nedenlerini belirlemek, bu araştırmanın genel amacını oluşturmaktadır. Bu çerçevede araştırma sürecinde başlıca şu sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Öğretmen adayları, akademik işlerini ertelemeye; öğretim yaklaşım ve uygulamaları, dış odaklı kontrol, iç odaklı kontrol, ders içeriği, akademik özgüven ve akademik özgüvensizlik faktörlerindeki nedenlerden ne düzeyde etkilenmektedirler?

2. Akademik işleri erteleme nedenlerinden etkilenme düzeyleri, öğretmen adaylarının cinsiyetine, sınıf düzeyine, bölümlerine ve barındıkları yere göre farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırma, nicel özellik taşıyan betimsel bir çalışmadır. Tarama modelinde yürütülmüştür.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

2.1. Çalışma Evreni ve Örneklem

Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesinin dört sınıf düzeyinde de öğrencisi bulunan Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği olmak üzere beş farklı bölümün, 1. ve 4. sınıflarının birer şubelerinde öğrenim gören toplam 1134 öğrenci, araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 661'i 1. sınıf, 473'ü ise 4. sınıf öğrencisidir. Araştırmanın örneklemini ise, ilgili bölümlerin rast gele seçilmiş ikişer şubesinde öğrenim gören toplam 448 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem grubunun 237'si birinci sınıf, 211'i dördüncü sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin 204'ü erkek, 243'ü kızdır. Henüz 4. Sınıf öğrencisi bulunmayan bölümler ise evren ve örneklemin dışında tutulmuştur. Örneklem grubun bölüm ve sınıf düzeylerine göre dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo1.

Örneklem Grubun Sınıf Düzeyi ve Bölümlerine Göre Dağılımı

Bölüm	Sınıf Düzeyi		Toplam
	1. Sınıf	4. Sınıf	
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	47	39	86
Sınıf Öğretmenliği	49	48	97
Türkçe Öğretmenliği	40	36	76
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	50	38	88
Fen Bilgisi Öğretmenliği	50	50	101
Toplam	237	211	448

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Akademik İşleri Erteleme Nedenleri Ölçeği” ile 2010-2011 akademik yılında toplanmıştır. Ölçek ve kişisel bilgi formu, araştırmacı tarafından hazırlanmış ve geliştirilmiştir. Kişisel bilgi formu, araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin verilerin toplandığı dört sorudan oluşmaktadır. Ölçek ise 6 faktör altında toplanan 43 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin her biri, “(0) etkilemez”, “(1) az etkiler”, (2) orta düzeyde etkiler”, “(3) oldukça etkiler” ve “(4) çok etkiler” seçeneklerini içermektedir.

Veri toplama aracının KMO=0,843, Bartlett Testi değerleri $\chi^2=5503,518$; $sd=943$; $p<0,001$ olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yükleri, 0,413 ile 0,716 arasında değişmektedir. Ölçeğin her bir faktörüne ve geneline ilişkin madde sayıları, özdeğerleri, açıklanan varyans yüzdeleri ve Cronbach alpha güvenirlik katsayıları Tablo 1'de özetlenmiştir:

Tablo 1.

Veri Toplama Aracının Faktörlere Göre Madde Sayıları, Kümülatif Özdeğerleri, Açıklanan Varyans Miktarları ve Güvenirlilik Katsayıları

Faktörler	Madde Sayısı	Küm. Özdeğer	Açıklanan Varyans	Cronbach Alpha
Öğretim yaklaşım ve uygulamaları (ÖYU)	10	4,816	11,199	0,833
Dış odaklı kontrol (DOK)	9	3,682	8,563	0,777
İç odaklı kontrol (İOK)	8	3,279	7,627	0,759
Ders içeriği (Dİ)	6	2,970	6,906	0,766
Akademik Özgüven (AÖ)	5	2,621	6,094	0,651
Akademik Özgüvensizlik (AÖsiz)	5	2,432	5,655	0,656
TOPLAM	43	-	46,044	0,900

Tüm bu değerler, “Akademik İşleri Erteleme Nedenleri Ölçeği”nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

2.3. Verilerin Analizi

“Akademik İşleri Erteleme Nedenleri Ölçeği” ile toplanan veriler üzerinde aritmetik ortalama, t testi, varyans analizi ve Scheffe testleri yapılarak elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır. $p > 0,05$ düzeyi, anlamlılık için yeterli görülmüştür. Verilerin analizinde öğrencilerin verdikleri cevapların beş dereceli ölçekten elde edilmiş olması nedeniyle aritmetik ortalama aralıkları şu şekilde anlamlandırılmıştır:

0,00-0,80 Etkilemez	}	(5-1=4/5=0.80)
0,81-1,60 Az etkiler		
1,61-2,40 Orta düzeyde etkiler		
2,41-3,20 Oldukça etkiler		
3,21-4,00 Çok etkiler		

3. BULGULAR

3.1. Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarını Etkileyen Nedenlere ve Etkilenme Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının, akademik işlerini erteleme nedenleri ve bu nedenlerden etkilenme düzeylerini ilişkin bulgular, Tablo 2 – Tablo 7’de özetlenmiştir.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

Tablo 2.

Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarının, Öğretmenlerin Öğretim Yaklaşım ve Uygulamalarından Etkilenme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkilenme Düzeyi
1. Derse giren öğretmenin alana hakim olmayışı, kitaba bağımlı anlatması	445	2,35	1,36	
2. Ders içeriğinin anlamadan çok ezberlemeye dönük olması	444	2,28	1,31	
3. Öğrencilerin yalnızca sınav kâğıdına bakarak değerlendirilmesi	447	2,26	1,37	
4. Öğretmenin dinlemeye dayalı öğretim yöntemlerini kullanması	444	2,11	1,31	
5. Dersten geçebilmenin asıl amaç olarak kabul edilmesi, öğretimde geleceğe ilişkin başka beklentilerin olmaması	445	2,08	1,34	Orta
6. Öğretmenin öğrenciye öğrenme/ders odaklı değil not odaklı davranması	447	2,06	1,38	
7. Öğretmenin tavır ve davranışları ile dersin önemini hissettirememesi	445	1,94	1,29	
8. Derslerin içeriğinin teorik kalması, uygulamalara yer verilmemesi	446	1,86	1,35	
9. Ders için gerekli araştırma-inceleme materyallerinin olmaması	446	1,65	1,27	
10. Araştırma ve uygulama ödevlerinin yeterince incelenmemesi, dikkate alınmaması	447	1,60	1,36	Az
ORTALAMA ($\bar{X}$)	436	2,02	0,84	Orta

Tablo 2’de, öğretmen adaylarının akademik işlerini ertelemelerinde, ÖYU nedenlerinde etkilenme düzeylerinin, $\bar{X}$ =1,60 ile 2,35 aralığında değerler aldığı; bir başka ifade ile öğretmen adaylarının, eğitim sürecindeki öğretim yaklaşım ve uygulamaları ile ilgili nedenlerden, akademik işlerini ertelemeleri konusunda “az” ile “orta” düzey aralığında etkilendikleri görülmektedir. Öğretmen adayları, 10. maddedeki durumdan az; 1-9 maddelerdeki durumlardan ise orta düzeyde etkilendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, ÖYU faktöründeki nedenlerden *orta düzeyde etkilennemekte-dirler*.

Tablo 3.

Öğretmen Adaylarının, Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarının, Dış Odaklı Kontrol İle İlgili Nedenlerden Etkilenme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
1. Düzenli ders çalışma konusunda öğretmenlerin yönlendirici olmamaları	447	1,44	1,26	
2. İnternet gibi okul dışı bilgi kaynaklarından faydalanma imkanlarının sınırlı oluşu	446	1,42	1,31	
3. Derse devam ve katılımın öğretmen tarafından teşvik edilmemesi	447	1,27	1,24	
4. Ders çalışmayan arkadaşlarımla birlikte yaşamak zorunda oluşum	447	1,24	1,36	Az
5. Dönem boyu çalışmayı gerektirecek araştırma ve ödevlerin verilmemesi	444	1,17	1,23	
6. Düzenli çalışmaya yönlendirebilecek (anne-baba vb.) kişilerin olmaması	447	1,09	1,27	
7. Ailemde ders çalışma konusunda bana modellik yapacak birinin olmaması	444	0,98	1,32	
8. Dersleri sürekli takip edemeyişim, devamsızlığımın çok oluşu	445	0,81	1,16	
9. Ekonomik ve sosyal yönden bu mesleği yapmaya ihtiyacımın olmaması	445	0,56	1,07	Etkilemez
ORTALAMA ($\bar{X}$)	434	1,10	0,74	Az etkiler

Tablo 3’de, öğretmen adaylarının akademik işlerini ertelemelerinde, DOK faktöründeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin $\bar{X}$ =0,56 ile 1,44 aralığında değerler aldığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının, 9. maddedeki durumun kendilerini etkilemediğini; 1-8. maddelerdeki durumlardan ise az etkilendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, DOK faktöründeki nedenlerden genel olarak az etkilenmektedirler.

Tablo 4.

Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarının İç Odaklı Kontrol İle İlgili Nedenlerden Etkilenme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
1. Sınava daha çok zaman var deyip ders çalışmayı erteleme alışkanlığım	447	2,47	1,27	Orta
2. Uzun süreli çalışmayı bir alışkanlık haline getiremeyişim	446	2,26	1,40	
3. Ders dışı etkinliklerin (spor, müzik vb.) derslerden daha cazip olması	446	2,20	1,35	
4. Düzenli ders çalışma alışkanlığımın önceden beri olmayışı	447	2,02	1,36	

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

5. Ders çalışmanın sınav yaklaşınca aklıma gelmesi	442	1,91	1,42	
6. Üniversitenin rahatlık yeri olduğuna şartlandırılmış olmam	446	1,81	1,35	
7. Arkadaş ortamında derslerin gündemimizi <i>oluşturmaması</i>	442	1,64	1,32	
8. Zamanımı planlama ve yönetme becerisine sahip <i>olamayışım</i>	444	1,49	1,22	Az
ORTALAMA ($\bar{X}$)	424	1,98	,82	Orta

Tablo 4’de, öğretmen adaylarının akademik işlerini ertelemelerinde, İOK faktöründeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin $\bar{X}=1,49$ ile 2,47 aralığında değerler aldığı görülmektedir. Öğretmen adayları, 8. maddedeki durumun kendilerini az; 1-7. maddelerdeki durumların ise orta düzeyde etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, İOK faktöründeki nedenlerden genel olarak *orta düzeyde etkilenmektedirler*.

Tablo 5.

Ders İçeriği İle İlgili Nedenlerin, Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarını Etkileme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
1. Ders içeriğinin günlük yaşamla bir ilgisinin olmaması	446	1,91	1,36	Orta
2. Ders içeriklerinin ilgimi <i>çekmeyişi</i>	445	1,73	1,30	
3. Ders içeriğinin, yetenek alanım dışında olması	444	1,52	1,33	
4. Ders içeriğinin, mesleğimle doğrudan ilişkili <i>olmaması</i>	443	1,49	1,34	
5. Programda yer verilen dersleri ya da bölümümü <i>sevmeyişi</i>	444	1,36	1,35	Az
6. Öğretilen bilgi ve becerilerin önemli olduğuna <i>inanmayıışı</i>	440	1,24	1,30	
ORTALAMA ($\bar{X}$)	430	1,54	,90	Az

Tablo 5’de, öğretmen adaylarının akademik işlerini ertelemelerinde, Dİ faktöründeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin $\bar{X}=1,24$ ile 1,91 aralığında değerler aldığı görülmektedir. Öğretmen adayları, 1. ve 2. maddelerdeki durumlardan orta düzeyde; 3-6. maddelerdeki durumlardan ise az etkilendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, Dİ faktöründeki nedenlerde genel olarak *az etkilenebilmektedirler*.

Tablo 6.

Akademik Özgüven İle İlgili Nedenlerin, Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarını Etkileme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
1. Son hafta çalıştığım derslerde yeterince başarılı oluşum	445	2,13	1,26	Orta
2. Sınav zamanı çalışan öğrencilerin daha başarılı sonuçlar almaları	441	1,70	1,29	
3. Ezberimin kuvvetli olması ve kısa zamanda ezberleyebilmişim	446	1,68	1,36	
4. Başarı konusunda kendime çok güveniyor oluşum	446	1,65	1,22	Az
5. Ders içeriğinin, uzun süreli çalışmaya gerek <i>olmayacak</i> kadar kolay olması	445	1,20	1,18	
AÖ GENEL ORTALAMA ($\bar{X}$)	435	1,68	,82	Orta

Tablo 6’da, öğretmen adaylarının akademik işlerini ertelemelerinde, AÖ faktöründeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin $\bar{X}=1,20$ ile 2,13 aralığında değerler aldığı görülmektedir. Öğretmen adayları, 1-4. maddelerdeki durumlardan orta düzeyde; 5. maddedeki durumdan az etkilendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, AÖ faktöründeki nedenlerden genel olarak *orta düzeyde* etkilenebilmektedirler.

Tablo 7.

Akademik Özgüvensizlik İle İlgili Nedenlerin, Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarını Etkileme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
1. Diğer öğrencilerin son hafta çalışarak başarılı olunacağını söylemeleri	446	1,32	1,27	Az
2. Dönem boyunca çalıştığımda istediğim başarıyı elde <i>edememişim</i>	447	1,29	1,22	

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

3. Düzenli ders çalışsam bile başaracağıma <i>inanmayışım</i>	444	0,89	1,19	
4. Erken dönemlerde çalıştığımda bilgileri unuttuğum korkusu	445	1,71	1,30	Orta
5. Düzenli çalışanların öğrenciler tarafından aşağılanması, alay edilmesi	445	0,79	1,13	Etkilemez
ORTALAMA ($\bar{X}$)	435	1,20	,79	Az

Tablo 7’de, öğrencilerin akademik işlerini ertelemelerinde, “AÖsiz” faktöründeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin $\bar{X}$ =0,79 ile 1,71 aralığında değerler aldığı görülmektedir. Öğretmen adayları, 4. maddedeki durumun kendilerini etkilemediğini; 1-3. maddelerdeki durumların az; 5. maddedeki durumun ise orta düzeyde etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, “AÖsiz” faktöründeki nedenlerden genel olarak az etkilenmektedirler.

Tablo 8.

Alt Boyutlara Göre Öğretmen Adaylarının Erteleme Davranışları Üzerindeki Nedenlerin Etki Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri Alt Boyutları	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
Öğretim Yaklaşım ve Uygulamaları	436	2,01	,84	
İç Odaklı Kontrol	424	1,98	,82	Orta
Akademik Özgüven	435	1,68	,82	
Ders İçeriği	430	1,54	,90	
Özgüvensizlik	435	1,20	,79	Az
Dış Odaklı Kontrol	434	1,10	,74	

Tablo 8’de öğretmen adaylarının akademik işlerini erteleme nedenlerine ve etkilenme düzeylerine alt faktörlere göre bakıldığında $\bar{X}$ =1,10 ile 2,01 arasında değerler aldığı görülmektedir. Bu tabloya göre, öğretmen adayları, akademik işlerini ertelemelerinde DOK, Dİ, AÖsiz faktörlerindeki nedenlerden az; ÖYU, İOK ve AÖ faktörlerindeki nedenlerden ise *orta düzeyde* etkilendiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adayları DOK faktöründeki nedenlerden en az düzeyde, ÖYU faktöründeki nedenlerden ise diğerlerine göre daha çok etkilendiklerini belirtmişlerdir.

3.1. Öğretmen adaylarının, farklı değişkenlere göre akademik işlerini erteleme nedenleri ve etkilenme düzeylerindeki farklılaşma durumları

Öğretmen adaylarının akademik işlerini erteleme nedenleri ile bu nedenlerden etkilenme düzeylerinin; cinsiyete (Tablo 9), sınıf düzeyine (Tablo 10), bölümlerine (Tablo 11) ve ikamet ettikleri mekâna (Tablo 12) göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgular aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir:

Tablo 9.

Akademik İşlerini Erteleme Nedenleri ve Etkilenme Düzeylerinin Öğretmen Adaylarının Cinsiyetine Göre Farklılaşma Durumu

Faktörler	Cinsiyetiniz	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi	t	sd	p																																																														
ÖYU	Erkek	200	2,00	,84	Orta	-,280	433	,779																																																														
	Kız	235	2,03	,85					DOK	Erkek	198	1,28	,81	Az	4,800	431	,000	Kız	235	0,95	,65	İOK	Erkek	194	2,01	,74	Orta	,787	421	,432	Kız	229	1,95	,88	Dİ	Erkek	188	1,69	,90	Orta	2,972	427	,003	Kız	241	1,43	,89	Az	AÖ	Erkek	198	1,82	,82	Orta	3,444	432	,001	Kız	236	1,56	,80	Az	AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432
DOK	Erkek	198	1,28	,81	Az	4,800	431	,000																																																														
	Kız	235	0,95	,65					İOK	Erkek	194	2,01	,74	Orta	,787	421	,432	Kız	229	1,95	,88	Dİ	Erkek	188	1,69	,90	Orta	2,972	427	,003	Kız	241	1,43	,89	Az	AÖ	Erkek	198	1,82	,82	Orta	3,444	432	,001	Kız	236	1,56	,80	Az	AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432	,523	Kız	236	1,17	,78								
İOK	Erkek	194	2,01	,74	Orta	,787	421	,432																																																														
	Kız	229	1,95	,88					Dİ	Erkek	188	1,69	,90	Orta	2,972	427	,003	Kız	241	1,43	,89	Az	AÖ	Erkek	198	1,82	,82	Orta	3,444	432	,001	Kız	236	1,56	,80	Az	AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432	,523	Kız	236	1,17	,78																					
Dİ	Erkek	188	1,69	,90	Orta	2,972	427	,003																																																														
	Kız	241	1,43	,89	Az				AÖ	Erkek	198	1,82	,82	Orta	3,444	432	,001	Kız	236	1,56	,80	Az	AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432	,523	Kız	236	1,17	,78																																			
AÖ	Erkek	198	1,82	,82	Orta	3,444	432	,001																																																														
	Kız	236	1,56	,80	Az				AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432	,523	Kız	236	1,17	,78																																																	
AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432	,523																																																														
	Kız	236	1,17	,78																																																																		

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının cinsiyeti, DOK, Dİ ve AÖ faktörlerindeki nedenlerden etkilenme düzeylerini anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p < ,05$). Erkekler daha fazla etkilenmektedir. ÖYU, İOK ve AÖsüz faktörlerinde ise farklılaşma ortaya çıkmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 10.

Akademik İşlerini Erteleme Nedenleri ve Etkilenme Düzeylerinin Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu

Faktör-ler	Sınıf düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi	t değeri	sd	p																															
ÖYU	1. sınıf	231	1,80	,76	Orta	-5,819	434	,000																															
	4. sınıf	205	2,26	,87					DOK	1. sınıf	229	1,05	,72	Az	-1,378	432	,169	4. sınıf	205	1,15	,77	İOK	1. sınıf	223	1,01	,82	Az	,912	422	,362	4. sınıf	201	1,94	,83	Orta	Dİ	1. sınıf	226	1,42
DOK	1. sınıf	229	1,05	,72	Az	-1,378	432	,169																															
	4. sınıf	205	1,15	,77					İOK	1. sınıf	223	1,01	,82	Az	,912	422	,362	4. sınıf	201	1,94	,83	Orta	Dİ	1. sınıf	226	1,42	,84	Az	-2,784	428	,006								
İOK	1. sınıf	223	1,01	,82	Az	,912	422	,362																															
	4. sınıf	201	1,94	,83	Orta				Dİ	1. sınıf	226	1,42	,84	Az	-2,784	428	,006																						
Dİ	1. sınıf	226	1,42	,84	Az	-2,784	428	,006																															

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

	4. sınıf	204	1,67	,95	Orta			
AÖ	1. sınıf	229	1,58	,77	Az	-2,732	433	,007
	4. sınıf	206	1,79	,85	Orta			
AÖsüz	1. sınıf	229	1,24	,78	Az	1,200	433	,231
	4. sınıf	206	1,15	,80				

Tablo 10’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri, ÖYU, Dİ ve AÖ faktörlerindeki nedenlerden etkilenme düzeylerini anlamlı düzeyde farklılaştırmaktadır ($p < ,05$). Dördüncü sınıf öğrencileri bu nedenlerden daha fazla etkilenmektedir. Buna karşılık DOK, İOK ve AÖsüz faktörlerinde bir farklılaşma ortaya çıkmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 11.

Akademik işlerini erteleme nedenleri ve etkilenme düzeylerinin öğretmen adaylarının bölümlerine göre farklılaşma durumu

F.	Bölüm	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p	Scheffe testi
ÖYU	(1)PDR	85	1,75	Gruplar Arası	9,050	4	2,263	3,236	,012	
	(2)SÖ	94	2,15	Grup İçi	301,316	431	,699			1-2
	(3)TÖ	74	1,96							
	(4)SB	84	2,10	Toplam	310,366	435				
	(5)FB	99	2,08							
DOK	(1)PDR	85	0,81	Gruplar Arası	10,009	4	2,502	4,699	,001	
	(2)SÖ	94	1,12	Grup İçi	228,463	429	,533			1-4
	(3)TÖ	74	1,07							
	(4)SB	84	1,25	Toplam	238,472	433				1-5
	(5)FB	99	1,22							
İOK	(1)PDR	85	1,70	Gruplar Arası	16,342	4	4,086	6,387	,000	
	(2)SÖ	94	2,26	Grup İçi	268,006	419	,640			1-2
	(3)TÖ	74	1,84							
	(4)SB	84	1,95	Toplam	284,348	423				2-3
	(5)FB	99	2,07							
Dİ	(1)PDR	85	0,99	Gruplar Arası	36,502	4	9,125	12,369	,000	
	(2)SÖ	94	1,70	Grup İçi	313,559	425	,738			1-2
	(3)TÖ	74	1,47							
	(4)SB	84	1,63	Toplam	350,061	429				1-3
	(5)FB	99	1,83							
AÖ	(1)PDR	85	1,32	Gruplar Arası	14,088	4	3,522	5,492	,000	1-2
	(2)SÖ	94	1,77	Grup İçi	275,778	430	,641			1-4

Rüştü YEŞİL / Enver ŞAHAN

	(3)TÖ	74	1,69						
	(4)SB	84	1,80	Toplam	289,866	434			
	(5)FB	99	1,79						
AÖsüz	(1)PDR	85	0,98	Gruplar Arası	9,872	4	2,468	4,078	,003
	(2)SÖ	94	1,17	Grup İçi	260,278	430	,605		
	(3)TÖ	74	1,07						
	(4)SB	84	1,33	Toplam	270,151	434			
	(5)FB	99	1,38						

Tablo 11’de, öğretmen adaylarının bölümleri, bütün faktörlerdeki nedenlerden etkilenme düzeylerini anlamlı düzeyde farklılaştırmıştır ($p < ,05$). ÖYU ve İOK faktörlerinde Sınıf Öğretmenliği (SÖ); DOK ve AÖ faktörlerinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (SBÖ); Dİ ve AÖsüz faktörlerinde ise Fen Bilgisi Öğretmenliği (FBÖ) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları, diğerlerine göre daha çok etkilenmektedir. Diğer taraftan, her bir faktördeki nedenlerden etkilenme düzeyi en düşük olan öğretmen adayları, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü (PDRB) öğrencileridir. Scheffe testi sonunda, farklılaşmaların genel olarak; PDR ile diğer bölümlerde öğrenim gören öğrenciler arasındaki farklılaşmadan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Tablo 12.

Erteleme nedenlerinden etkilenme düzeylerinin barınılan mekâna göre farklılaşma durumu

F.	Barınma Mekanı	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p	Scheffe testi
ÖYU	(1) Öğren. evi	155	2,11	Gr. Arası	9,299	4	2,325	3,345	,010	
	(2) Özel yurt	85	2,12	Grup İçi	296,073	426	,695			4 - 5
	(3) Dev. yurdu	112	1,90							
	(4) Ailemle	62	1,78	Toplam	305,372	430				
	(5) Diğer	17	2,37							
DOK	(1) Öğren. evi	155	1,24	Gr. Arası	12,437	4	3,109	5,878	,000	1 - 4
	(2) Özel yurt	85	1,14	Grup İçi	224,269	424	,529			
	(3) Dev. yurdu	112	1,02							

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

	(4) Ailemle	62	0,75	Toplam	236,706	428			
	(5) Diğer	17	1,32						
İOK	(1) Öğren. evi	155	2,15	Gr. Arası	9,705	4	2,426	3,685	,006
	(2) Özel yurt	85	1,94	Grup İçi	272,581	414	,658		1 - 4
	(3) Dev. yurdu	112	1,90						
	(4) Ailemle	62	1,71	Toplam	282,287	418			
	(5) Diğer	17	1,97						
Dİ	(1) Öğren. evi	155	1,59	Gr. Arası	5,010	4	1,253	1,542	,189
	(2) Özel yurt	85	1,62	Grup İçi	341,221	420	,812		---
	(3) Dev. yurdu	112	1,43						
	(4) Ailemle	62	1,40	Toplam	346,231	424			
	(5) Diğer	17	1,84						
AÖ	(1) Öğren. evi	155	1,81	Gr. Arası	9,199		2,300	3,527	,008
	(2) Özel yurt	85	1,70	Grup İçi	277,099	425	,652		1 - 4
	(3) Dev. yurdu	112	1,59						
	(4) Ailemle	62	1,40	Toplam	286,298	429			
	(5) Diğer	17	1,91						
AÖsüz	(1) Öğren. evi	155	1,15	Gr. Arası	8,928	4	2,232	3,685	,006
	(2) Özel yurt	85	1,35	Grup İçi	257,435	425	,606		2 - 4; 3 - 4
	(3) Dev. yurdu	112	1,29						
	(4) Ailemle	62	0,89	Toplam	266,363	429			
	(5) Diğer	17	1,24						

Tablo 12’de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının barındıkları mekanın türü, Dİ faktörü dışındaki faktörlerdeki nedenlerden etkilenme düzeylerini anlamlı düzeyde farklılaştırmaktadır ($p < ,05$). ÖYU, DOK, Dİ, AÖ faktörlerindeki nedenlerden “diğer” yerlerde; İOK faktöründeki nedenlerden öğrenci evinde; AÖ faktöründeki nedenlerden ise özel yurttan barınan öğretmen adayları daha çok etkilenmektedir. Diğer taraftan, her bir faktördeki nedenlerden etkilenme düzeyi en düşük olan öğretmen adayları, kendi aileleri ile birlikte kalanlardır. Scheffe testi sonunda, farklılaşmaların daha çok; ailesi ile birlikte kalan öğretmen adayları ile farklı mekanlarda kalan öğretmen adaylarının etkilenme düzeyleri arasındaki farklılaşmadan kaynaklandığı belirlenmiştir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışma sonunda ulaşılan sonuçlar aşağıda tartışılmıştır:

1. Öğretmen adayları; dersleri için hazırlık yapma, ödev ve projelerini hazırlama, sınava hazırlanma gibi akademik işlerini ertelemeleri konusunda; öğretmenlerinin ÖYU, İOK ve AÖ faktörlerinde yer alan nedenlerden *orta düzeyde*; DOK, Dİ ve AÖsiz faktörlerindeki nedenlerden ise *az etkilenmektedirler*. Öğretmen adaylarının; kendilerine bakışları ile ilgili denilebilecek İOK ve AÖ faktörlerinden, dışa bağımlılık şeklinde gruplanabilecek Dİ, AÖsiz ve DOK faktörlerine göre daha çok etkilendikleri söylenebilir. Başka bir ifade ile motivasyon, ideallerini gerçekleştirme arzusu, başarabileceğine ilişkin özgüven duygusuna sahiplik durumu gibi içsel etkenler, öğretmen adaylarını, akademik işleri erteleme davranışlarını sergilemeleri üzerinde daha çok etkide bulunmaktadır. Bu durum, alanyazındaki bulgularla tutarlılık göstermektedir. Balkıs (2007), öğretmen adayları üzerine yapmış olduğu araştırmasında dışsal kaynaklardan etkilendiğini belirtenlerin, içsel kaynaklardan etkilendiğini belirtenlere göre akademik görevleri erteleme eğilimi puanlarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Lee (2005) ile Özsoy ve diğer.’in (2009) çalışmalarında da benzer araştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

Diğer taraftan, ÖYU dış bir etken olarak değerlendirilse de, öğretmenlerin tutum ve davranışları, öğrenciler üzerindeki etkisinden dolayı farklı bir kategoride değerlendirilmelidir. Özsoy ve diğer. (2009), öğretmenlerin tutum ve davranışlarının, öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve becerilerinin niteliği üzerinde etkili olduğunu dile getirmektedir ve Ley & Young (1998), Glenn (2003); Cusimano (1999), Arslantaş (2001) gibi birçok bilim adamının benzer düşüncelere sahip olduğunu belirtmektedir. Öğretim elemanlarının geçmişe göre daha az ödev vermeleri nedeniyle öğrencilerin çok zaman harcamak zorunda kalmadıklarını; böylelikle de zayıf ders çalışma alışkanlıkları kazandıklarının dile getirildiği araştırmalar bulunmaktadır (Balduf, 2009; Deniz ve diğer., 2009). Buna göre öğretmen adaylarının, ÖYU faktöründeki nedenlerden, diğerlerine göre daha çok etkilenmelerinin alanyazınla tutarlı olduğu söylenebilir. Ayrıca araştırmalarda, öğrencinin öğrenmeye isteklilik ve motive olmuşluğunun çok önemli olduğu; dışarıdan zorlamalarla pek bir başarı elde edilemeyeceğinin sıklıkla vurgulandığı görülmektedir (Balduf, 2009; Deniz ve diğer., 2009; Lee, 2005; Nonis & Hudson, 2010).

2. Erkek öğretmen adayları, akademik işlerini erteleme konusunda DOK, Dİ ve AÖ faktörlerindeki nedenlerden kız öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha fazla etkilenmektedir. Buna karşılık ÖYU, İOK ve AÖsiz faktörlerinde cinsiyet değişkeni, anlamlı bir farklılaşmaya yol açmamıştır. Alanyazın incelendiğinde cinsiyetin, akademik işleri erteleme davranışları üzerindeki etkisine ilişkin farklı bulgular bulun-

maktadır. Bir kısım araştırmada cinsiyetin bir farklılaşmayı ortaya çıkarmadığını; bir kısım araştırmada erkeklerde, diğer bir kısmında ise kızlarda erteleme eğiliminin daha yüksek bulunduğunu belirten Balkıs (2007), kendi çalışmasında, kız öğretmen adaylarında daha az erteleme eğiliminin bulunduğunu belirlemiştir. Çetin (2009) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Benzer şekilde Özsoy ve diğer. (2009), kız öğrencilerin erkeklere göre çalışma tutum ve alışkanlıkları ve akademik başarıları yönüyle daha iyi olduklarını belirtmekte ve bu durumun birçok araştırmayla belirlendiğini ifade etmektedirler. Buna göre, öğretmen adaylarının cinsiyetinin, akademik işleri erteleme davranışlarına etkisini belirlemek üzere farklı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bunların birlikte, kız ve erkek öğrencilerin karışımından oluşacak grup çalışmaları aracılığıyla öğrencilerde ödev ve proje hazırlama, sınavlara hazırlanma gibi akademik işleri erteleme davranışlarının azaltılabileceği söylenebilir. Böylelikle özellikle kız öğrencilerin erkekler üzerinde olumlu etkiler yapmaları beklenbilir. Nitekim Zarick & Stonebraker (2009), birçok araştırmayı inceledikleri çalışmalarında, grupla çalışmanın ve kız-erkek etkileşiminin, öğrencilerin %63'ünün erteleme davranışlarını azalma yönünde etkide bulunduğunu belirtmektedirler.

3. Akademik işlerini erteleme konusunda ÖYÜ, Dİ ve AÖ faktörlerindeki nedenlerden dördüncü sınıf öğrencileri, anlamlı düzeyde daha fazla etkilenmektedirler. Buna karşılık DOK, İOK ve AÖsiz faktörlerinde bir farklılaşma olmamıştır. Genel olarak erteleme davranışını üst sınıf öğrencilerinin daha çok sergilediğini gösteren çeşitli araştırmalar mevcuttur. Deniz ve diğer. (2009), çeşitli erteleme davranışlarının lise öğrencilerine göre üniversiteye yeni girmiş ya da mezun olma konumunda olan öğrenciler arasında daha yaygın olduğunu belirtmiştir. Balkıs da (2007) benzer sonuçlara ulaşmıştır. Balduf (2009) ise yüksekokul öğrencilerinin, daha önceki öğrenme deneyimlerinin etkisinde kalarak ders çalışmaya ilişkin tutum ve alışkanlıklarında olumsuz yönde değişmelerin olduğunu belirlemiştir. Diğer taraftan Ferrari & Scher (2000), öğrenme becerileri konusunda ustalaşmış olmanın, öğrencileri, akademik işleri daha fazla erteleme davranışı göstermeye yönelttiğini belirtmektedirler. Onlara göre, birinci sınıftaki öğrenciler henüz yeni oldukları ortamda başarı gösteremeyecekleri kaygısını taşır; bu nedenle de düzenli çalışma eğilimine girerler. Balkıs ve Duru (2009) ise, erteleme eğilimi ile yaş arasında anlamlı ve negatif ilişkiler belirlemişlerdir. Buna karşılık Çetin (2009) tarafından yapılan çalışmada ise sınıf düzeyinin, erteleme eğilimleri üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar, sınıf düzeyi değişkeni ile akademik işleri erteleme davranışları arasındaki ilişkileri belirlemek için ek çalışmalara ihtiyaç olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4. Bölümlerine göre öğretmen adaylarının, akademik işlerini erteleme nedenleri ve etkilenme düzeyleri, her bir faktörde anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Her bir faktördeki nedenlerden etkilenme düzeyi en düşük olan öğretmen adayları, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü (PDRB) öğrencileridir. Ayrıca, PDRB öğrencilerinin faktörlerdeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin düşük olması, bölümlere göre ortaya çıkan farklılaşmanın temel kaynağını oluşturmaktadır. PDRB ders programında; bireyi tanıma tekniklerini ve bireysel özellikleri içeren psikoloji dersleri ile öğrencilere danışmanlık yapabilmeleri konusunda yardımcı olmalarına dönük derslerin daha yoğun olmasının; böylelikle de diğer bölüm öğrencilerine göre kendilerini tanımaları konusunda daha avantajlı olmaları, bu sonuç üzerinde etkili olmuş olabilir. Nitekim kendisini öğrenme kapasitesi, öğrenme hızı, tahammül gücü, çalışma alışkanlıkları gibi yönler-

den iyi tanıyan kişilerin, yaşamlarını ya da zamanlarını daha iyi planlayabilecekleri; daha uygulanabilir çalışma planı ortaya koyabilecekleri; kendisi açısından daha verimli bir zaman düzenlemesi yapabileceği söylenebilir. Diğer taraftan PDRB öğrencilerinin, bu bölüme, diğer bölümlere göre daha yüksek puanla geliyor olmaları; bir başka ifade ile akademik başarı düzeyleri açısından diğer bölümlere göre daha iyi bir durumda olmaları da bu sonuç üzerinde etkili olmuş olabilir.

Bu sonuçlar alanyazındaki bilgilerle tutarlılık göstermektedir. Çetin (2009) ve Balkıs (2007), öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre akademik görevleri erteleme eğilim puanlarının farklılaştığını belirlemiştir. Balkıs'a (2007) göre sayısal bölümlerde öğrenim görenler, sözel ve eşit ağırlık bölümlerinde öğrenim görenlere göre daha fazla erteleme eğilimi göstermektedirler.

5. Öğretmen adaylarının barındıkları mekanın niteliği, Dİ dışındaki faktörlerde yer alan nedenlerden etkilenme düzeylerini anlamlı düzeyde farklılaştırmaktadır. Ortaya çıkan farklılaşmalar, özellikle, kendi aileleri ile birlikte kalan öğretmen adaylarından kaynaklanmaktadır. Kendi aileleri ile birlikte kalan öğretmen adayları, her bir faktördeki nedenlerden daha az etkilenmektedirler. Alanyazında öğrencilerin kaldığı mekanla erteleme davranışları arasındaki ilişkilerin ele alındığı çalışmalara pek rastlanılmamıştır. Bununla birlikte Çetin (2009), öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışma sonunda öğrencilerin barındığı mekanın öğrencilerin işlerini erteleme eğilimlerini etkilediğini; özellikle ailesiyle birlikte kalan öğretmen adaylarının, yurtda barınanlara göre erteleme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu bulgu, bu çalışmanın bulgusuyla kısmen de olsa çelişmektedir. Genelleyici bir sonuca ulaşabilmek için bu konuda ek çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

5. ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak şunlar önerilebilir:

1. Öğretmen adaylarına, almış oldukları eğitimin mesleki yaşamlarındaki başarıları üzerindeki etkisinin farklı derslerde ders içeriğine yayılarak aktarılmalıdır.

2. Öğretmen adaylarına, aldıkları eğitimin önemi ve çalışma alışkanlıklarının gelecekleri üzerindeki etkileri anlatılarak çalışmalarında zamanlarını doğru planlamaları, motivasyonlarının yükselmesi ve özgüvenlerinin sağlayabilecek oryantasyon eğitimi verilmelidir.

3. Eğitim fakültesindeki öğrencilere dönük yapılacak oryantasyon eğitiminde ilk yıllarda daha çok baş vurulmalı; buna dönük özel seminer ya da panel programları düzenlenebilirken ilerleyen sınıflar için ders içi yapılacak açıklamalar yeterli olabilir.

4. Öğretim elemanları ders içeriklerini ve eğitim durumlarını planlarken öğrencilerinin çalışmalarını sürece yaymalarını sağlayacak önlemler almalıdırlar. Bu çerçevede öğrencilerin süreçte aktif olarak rol alabilecekleri; proje tabanlı öğrenme, probleme dayalı öğrenme, işbirlikli öğrenme, araştırma ve inceleme yoluyla öğretim gibi yaklaşım, model ve stratejileri daha sık kullanılması önerilebilir. Yine bu doğrultuda öğretim elemanları öğrencilerin çalışmalarını ile ilgili ara değerlendirmeler yapıp yönlendirici geribildirim çalışmalarını yapmalıdırlar.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

5. Erkek ve kız öğrencilerin birlikte çalışmalarını gerektiren grup çalışmalarının yapılması, erkek öğrenciler açısından faydalı sonuçlar verilebilir. Bu nedenle grupların cinsiyete dayalı karışık gruplar şeklinde oluşturulması önerilebilir.

6. Eğitim fakültesinin farklı bölümlerine, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü Programlarında olan ve öğrencinin kendisini tanımasına, farkındalık düzeylerinin artmasına, iletişim ve etkileşim yeterliklerinin geliştirilmesine dönük dersler yerleştirilmelidir. Bu çerçevede seçmeli derslerden yararlanılabilir.

7. Öğrencilerin barınma sorunlarını gidermeye çalışan kurumlarla (Kredi, Yurtlar Kurumu) işbirliğine gidilerek yurt ortamlarının ders çalışmaya daha uygun şekilde düzenlenmesi konusunda rehberlik edilebilir. Bu ortamlarda özellikle yemek, temizlik vb. işlerin daha düzenli yapılması; ders çalışma ortamlarının düzenlenmesi ve kütüphanelerin oluşturulması yararlı sonuçlar verebilir.

8. Benzer araştırmanın, öğretmen adayları dışında ilköğretim, ortaöğretim ve Eğitim Fakültelerinin dışındaki yükseköğretim kurumlarında da yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Balduf, M. (2009). Underachievement among college students. *Journal of Advanced Academics*, 20 (2), 274-294.

Balkıs, M. (2006). *Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin, düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Balkıs, M. (2007). Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin, karar verme stilleri ile ilişkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 67-82.

Balkıs, M. ve Duru, E. (2009). Akademik erteleme davranışının öğretmen adayları arasındaki yaygınlığı, demografik özellikler ve bireysel tercihlerle ilişkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 5(1), 18-32.

Çakıcı, D.Ç. (2003). *Lise ve üniversite öğrencilerinde genel ve akademik erteleme davranışının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çetin, Ş. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 1-7.

Deniz, M.E., Traş, Z. ve Aydoğan, D. (2009). An investigation of academic procrastination, locus of control, and emotional intelligence. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (2), 623-632

Eivers, G.C., Polzella, D.J. & Graetz, K. (2003). Procrastination in online courses: Performance and attitudinal differences. *Teaching of Psychology*, 30 (2), 159-162.

Ferrari, J.R. & Scher, S.J. (2000). Toward an understanding of academic and nonacademic tasks procrastinated by students: The use of daily logs. *Psychology in the Schools*, 37 (4), 359-366.

Gülebağlan, C. (2003). *Öğretmenlerin işleri son ana ertelemelerinin mesleki yeterlik algıları mesleki deneyimleri ve branşları bakımından karşılaştırılmasına yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Johnson, E.M., Gren, K.E. & Kluever, R.C. (2000). Psychometric characteristics of the revised procrastination inventory. *Research in Higher Education*, 41 (2), 269-279.

Kağan, M. (2009). Üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranışını açıklayan değişkenlerin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42 (2), 113-128.

Klassen, R.M. & Kuzucu, E. (2009). Academic procrastination and motivation of adolescents in Turkey. *Educational Psychology*. 29 (1), 69-81

Klassen, R.M., Krawchuk, L.L., Lynch, S. & Rajani, S. (2008). Procrastination and motivation of undergraduates with learning disabilities: A mixed-methods inquiry. *Learning Disabilities Research & Practice*, 23 (3), 137-147

Lee, E. (2005). The relationship of motivation and flow experience to academic procrastination in university students. *The Journal of Genetic Psychology*, 166 (1), 5-14

Nonis, S.A. & Hudson, G.I. (2010). Performance of college students: Impact of study time and study habits. *Journal of Education for Business*, 85 (4), 229-238.

Nouhi, E., Shakoori, A. & Nakhei, N. (2008). Study habits and skills, and academic achievement of students in Kerman University of medical sciences. *Journal of Medicine Education*, 2(3-4), 66-78.

Özsoy, G., Memiş, A. ve Temur, T. (2009, October). Metacognition, study habits and attitudes. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 2 (1), 154-166. 15 Ekim 2011 tarihinde http://www.iejee.com/2_1_2009/ozsoy.pdf adresinden alınmıştır.

Pychyl, T.A., Morin, R.W. & Salmon, B.R. (2000). Procrastination and the planning fallacy: an examination of the study habits of university students. [Special Issue]. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15 (5), 135-150.

Scher, S.J. & Osterman, N.M. (2002). Procrastination, conscientiousness, anxiety, and goals: exploring the measurement and correlates of procrastination among school-aged children. *Psychology in the Schools*, 39 (4), 385-398.

Uzun Özer, R.B. (2005). *Akademik erteleme davranışı: yaygınlığı, olası sebepleri, cinsiyet farkı ve akademik başarısıyla olan ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yorulmaz, A. (2003). *Ertelme davranışının çeşitli psikolojik değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Zarick, L.M. & Stonebraker, R. (2009). I'll do it tomorrow the logic of procrastination. *College Teaching*, 57 (4), 211-215.

1. GİRİŞ

Günümüzde, öğrencilerin okul başarısızlıklarının her geçen gün daha da büyüyen bir sorun haline geldiği görülmektedir. Konu alanı ile ilgili literatür incelendiğinde, özellikle öğrencilerin ders çalışma ve zamanı kullanma alışkanlık ve becerilerinin çokça vurgulandığı dikkati çekmektedir (Deniz, Traş ve Aydoğan, 2009; Ferrari & Pychyl, 2000; Nonis & Hudson, 2010; Özsoy, Memiş ve Temur, 2009). Bu çerçevede, öğrencilerin akademik başarıları ile ilgili olarak sıklıkla ele alınan değişkenlerden birini, akademik işlerin ertelenmesi davranışı oluşturmaktadır (Balduf, 2009; Elvers, Polzella & Graetz 2003). *Erteleme*, bir eyleme ilişkin niyetin makul olmayacak şekilde ve bilinçli olarak geriye bırakılması olarak tanımlanmaktadır (Johnson, Green & Kluever, 2000; Klassen & Kuzucu, 2009). Ertelemenin, özdüzenleme performansı ve motivasyon düşüklüğü ile ilgili olduğunu belirten Tuckman (1998), erteleyicilerin güçlükle motive olduklarını ve okul görevlerini ve sınavlara hazırlanmayı son dakikaya kadar sürdürdüklerini belirtmektedir (Akt. Klassen, Krawchuk, Lynch & Rajani, 2008).

Erteleme, zamanı planlamadaki tahmin yanlılıkları ve iyimserliği içeren bir olgu olarak kabul edilmektedir (Pychyl, Morin & Salmon, 2000). Öğrencilerin erteledikleri akademik işler arasında ise özellikle ödev ve projelerin hazırlanması, sınav ya da derslere hazırlık çalışmalarının yapılması gibi işler sayılmaktadır (Ferrari & Scher, 2000; Pychyl & diğer., 2000). Scher & Osterman (2002) ertelemeyi, “akademik başarı için önemli bir engel (s. 385)” olarak tanımlamaktadır. Konu alanı ile ilgili araştırmalar, erteleme davranışı sonunda öğrencilerin; öğretim dönemlerinin uzaması, sınıf tekrarı, sınavlarda başarısız olma, kursları başarısızlık nedeniyle terk etme gibi olumsuzluklarla erteleme davranışları arasında ilişkilerin bulunduğunu; bir takım zihinsel ve psikolojik rahatsızlıkların yaşandığını ortaya koymaktadır (Ferrari & Scher, 2000; Johnson & diğer., 2000; Klassen & Kuzucu, 2009).

Kötü zaman yönetiminin başarısızlığa öncülük ettiğinin belirlendiği birçok araştırmanın (Balduf, 2009; Ferrari & Scher, 2000; Lee, 2005) yanısıra, zamanı etkin kullanabilen öğrencilerde, akademik performans ve başarının da yüksek olduğuna dair birçok araştırma sonucu bulunmaktadır (Balduf, 2009; Nonis & Hudson, 2010; Nouhi, Shakoori & Nakhei, 2008). Lee (2005), akademik işlerini erteleyenlerin deneyim akışlarını incelediği çalışmasında deneyim akışlarının, erteleme davranışlarının önemli bir yordayıcısı bulunduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin akademik işlerini erteleme davranışları ile ilgili çeşitli araştırma makalelerinin (Çetin, 2009; Elvers & diğer., 2003; Ferrari & Scher, 2000; Kağan, 2009; Scher & Osterman, 2002; Zarick & Stonebraker, 2009) yanısıra, Türkiye’de de, konu ile ilgili olarak çeşitli tez çalışmalarının yapıldığı görülmektedir (Balkıs, 2006; Çakıcı, 2003; Gülebağlan, 2003; Uzun Özer, 2005; Yorulmaz, 2003). Bunca araştırmaya konu edilmesi, öğrencilerde erteleme davranışının yaygınlığının ve öğrenme üzerindeki öneminin bir kanıtı olarak kabul edilebilir.

Buna göre, akademik işlerin ertelenmesinin öğrencilerde önemli bir davranış kalıbı haline geldiği; bu durumun akademik başarılarını önemli ölçüde olumsuz yönde etkilediği; özellikle ilgi çekici, açık ve anlaşılır olması gibi işlerin nitelikleri ile motivasyon, hedeflerinin niteliği, başarıya biçilen değer, zaman yönetimi, özdisiplin, kaygı gibi öğrenci özellikleri ile akademik işlerin ertelenmesi davranışları arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu söylenebilir. Buna karşılık, Schraw & diğerlerinin (2007) çalışmasında, öğrencilerin önemli bir kısmının, işlerini erteledikleri için son anda maruz kaldıkları baskının öğrenmeleri üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu düşündükleri belirlenmiştir (Akt. Zarick & Stonebraker, 2009). Pynchyl (2005) ise, ödevlerini düzenli yapan ve geciktiren öğrencilerin ödevlerini incelemiş ve son zamana erteleyen öğrencilerin daha nitelikli çalışmalar çıkardıklarını belirlemiştir (Akt. Zarick & Stonebraker, 2009).

Bu çalışmalarda genel olarak; öğrencilerin genel ve akademik işleri erteleme davranışları ile ilişkili olan değişkenlere, öğrencilerin ne tür erteleme davranışını daha sık gösterdiklerine ve erteleme davranışı ile akademik başarı ve performans düzeyi arasındaki ilişkilere odaklanıldığı dikkati çekmektedir. Buna karşılık, öğrencilerin akademik işlerini erteleme nedenlerini ve bu nedenlerden etkilenme düzeylerini belirlemeye dönük yapılmış çalışmalara pek rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın, sorunu ortaya çıkaran nedenlerin ve bu nedenlerin öğrencileri etkileme düzeylerinin belirlenmesini; buna bağlı olarak sorunun aşılmasına dönük somut ve uygulanabilir çözümler üretmeyi amaçlaması nedeniyle, hem diğer araştırmalardan farklılaştığı hem de önemli hale geldiği düşünülmektedir. Diğer taraftan, araştırmanın, ilerideki mesleki yaşamlarında öğrenciler üzerinde etkili olarak öğretmen adayları üzerinde yapılmasının da araştırmaya ayrı bir önem kattığı söylenebilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Öğretmen adaylarının akademik işlerini erteleme davranışlarının nedenlerini belirlemek, bu araştırmanın genel amacını oluşturmaktadır. Bu çerçevede araştırma sürecinde başlıca şu sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Öğretmen adayları, akademik işlerini ertelemeye; öğretim yaklaşım ve uygulamaları, dış odaklı kontrol, iç odaklı kontrol, ders içeriği, akademik özgüven ve akademik özgüvensizlik faktörlerindeki nedenlerden ne düzeyde etkilenmektedirler?

2. Akademik işleri erteleme nedenlerinden etkilenme düzeyleri, öğretmen adaylarının cinsiyetine, sınıf düzeyine, bölümlerine ve barındıkları yere göre farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırma, nicel özellik taşıyan betimsel bir çalışmadır. Tarama modelinde yürütülmüştür.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

2.1. Çalışma Evreni ve Örneklem

Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesinin dört sınıf düzeyinde de öğrencisi bulunan Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği olmak üzere beş farklı bölümün, 1. ve 4. sınıflarının birer şubelerinde öğrenim gören toplam 1134 öğrenci, araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 661'i 1. sınıf, 473'ü ise 4. sınıf öğrencisidir. Araştırmanın örneklemini ise, ilgili bölümlerin rast gele seçilmiş ikişer şubesinde öğrenim gören toplam 448 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem grubunun 237'si birinci sınıf, 211'i dördüncü sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin 204'ü erkek, 243'ü kızdır. Henüz 4. Sınıf öğrencisi bulunmayan bölümler ise evren ve örneklemin dışında tutulmuştur. Örneklem grubun bölüm ve sınıf düzeylerine göre dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo1.

Örneklem Grubun Sınıf Düzeyi ve Bölümlerine Göre Dağılımı

Bölüm	Sınıf Düzeyi		Toplam
	1. Sınıf	4. Sınıf	
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	47	39	86
Sınıf Öğretmenliği	49	48	97
Türkçe Öğretmenliği	40	36	76
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	50	38	88
Fen Bilgisi Öğretmenliği	50	50	101
Toplam	237	211	448

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Akademik İşleri Erteleme Nedenleri Ölçeği” ile 2010-2011 akademik yılında toplanmıştır. Ölçek ve kişisel bilgi formu, araştırmacı tarafından hazırlanmış ve geliştirilmiştir. Kişisel bilgi formu, araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin verilerin toplandığı dört sorudan oluşmaktadır. Ölçek ise 6 faktör altında toplanan 43 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin her biri, “(0) etkilemez”, “(1) az etkiler”, (2) orta düzeyde etkiler”, “(3) oldukça etkiler” ve “(4) çok etkiler” seçeneklerini içermektedir.

Veri toplama aracının KMO=0,843, Bartlett Testi değerleri $\chi^2=5503,518$; $sd=943$; $p<0,001$ olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yükleri, 0,413 ile 0,716 arasında değişmektedir. Ölçeğin her bir faktörüne ve geneline ilişkin madde sayıları, özdeğerleri, açıklanan varyans yüzdeleri ve Cronbach alpha güvenirlik katsayıları Tablo 1'de özetlenmiştir:

Tablo 1.

Veri Toplama Aracının Faktörlere Göre Madde Sayıları, Kümülatif Özdeğerleri, Açıklanan Varyans Miktarları ve Güvenirlilik Katsayıları

Faktörler	Madde Sayısı	Küm. Özdeğer	Açıklanan Varyans	Cronbach Alpha
Öğretim yaklaşım ve uygulamaları (ÖYU)	10	4,816	11,199	0,833
Dış odaklı kontrol (DOK)	9	3,682	8,563	0,777
İç odaklı kontrol (İOK)	8	3,279	7,627	0,759
Ders içeriği (Dİ)	6	2,970	6,906	0,766
Akademik Özgüven (AÖ)	5	2,621	6,094	0,651
Akademik Özgüvensizlik (AÖsiz)	5	2,432	5,655	0,656
TOPLAM	43	-	46,044	0,900

Tüm bu değerler, “Akademik İşleri Erteleme Nedenleri Ölçeği”nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

2.3. Verilerin Analizi

“Akademik İşleri Erteleme Nedenleri Ölçeği” ile toplanan veriler üzerinde aritmetik ortalama, t testi, varyans analizi ve Scheffe testleri yapılarak elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır. $p > 0,05$ düzeyi, anlamlılık için yeterli görülmüştür. Verilerin analizinde öğrencilerin verdikleri cevapların beş dereceli ölçekten elde edilmiş olması nedeniyle aritmetik ortalama aralıkları şu şekilde anlamlandırılmıştır:

0,00-0,80 Etkilemez	}	(5-1=4/5=0.80)
0,81-1,60 Az etkiler		
1,61-2,40 Orta düzeyde etkiler		
2,41-3,20 Oldukça etkiler		
3,21-4,00 Çok etkiler		

3. BULGULAR

3.1. Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarını Etkileyen Nedenlere ve Etkilenme Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının, akademik işlerini erteleme nedenleri ve bu nedenlerden etkilenme düzeylerini ilişkin bulgular, Tablo 2 – Tablo 7’de özetlenmiştir.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

Tablo 2.

Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarının, Öğretmenlerin Öğretim Yaklaşım ve Uygulamalarından Etkilenme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkilenme Düzeyi
1. Derse giren öğretmenin alana hakim olmayışı, kitaba bağımlı anlatması	445	2,35	1,36	
2. Ders içeriğinin anlamadan çok ezberlemeye dönük olması	444	2,28	1,31	
3. Öğrencilerin yalnızca sınav kâğıdına bakarak değerlendirilmesi	447	2,26	1,37	
4. Öğretmenin dinlemeye dayalı öğretim yöntemlerini kullanması	444	2,11	1,31	
5. Dersten geçebilmenin asıl amaç olarak kabul edilmesi, öğretimde geleceğe ilişkin başka beklentilerin olmaması	445	2,08	1,34	Orta
6. Öğretmenin öğrenciyeye öğrenme/ders odaklı değil not odaklı davranması	447	2,06	1,38	
7. Öğretmenin tavır ve davranışları ile dersin önemini hissettirememesi	445	1,94	1,29	
8. Derslerin içeriğinin teorik kalması, uygulamalara yer verilmemesi	446	1,86	1,35	
9. Ders için gerekli araştırma-inceleme materyallerinin olmaması	446	1,65	1,27	
10. Araştırma ve uygulama ödevlerinin yeterince incelenmemesi, dikkate alınmaması	447	1,60	1,36	Az
ORTALAMA ($\bar{X}$)	436	2,02	0,84	Orta

Tablo 2’de, öğretmen adaylarının akademik işlerini ertelemelerinde, ÖYU nedenlerinde etkilenme düzeylerinin, $\bar{X}$ =1,60 ile 2,35 aralığında değerler aldığı; bir başka ifade ile öğretmen adaylarının, eğitim sürecindeki öğretim yaklaşım ve uygulamaları ile ilgili nedenlerden, akademik işlerini ertelemeleri konusunda “az” ile “orta” düzey aralığında etkilendikleri görülmektedir. Öğretmen adayları, 10. maddedeki durumdan az; 1-9 maddelerdeki durumlardan ise orta düzeyde etkilendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, ÖYU faktöründeki nedenlerden *orta düzeyde etkilennemekte-dirler*.

Tablo 3.

Öğretmen Adaylarının, Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarının, Dış Odaklı Kontrol İle İlgili Nedenlerden Etkilenme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
1. Düzenli ders çalışma konusunda öğretmenlerin yönlendirici olmamaları	447	1,44	1,26	
2. İnternet gibi okul dışı bilgi kaynaklarından faydalanma imkanlarının sınırlı oluşu	446	1,42	1,31	
3. Derse devam ve katılımın öğretmen tarafından teşvik edilmemesi	447	1,27	1,24	
4. Ders çalışmayan arkadaşlarımla birlikte yaşamak zorunda oluşum	447	1,24	1,36	Az
5. Dönem boyu çalışmayı gerektirecek araştırma ve ödevlerin verilmemesi	444	1,17	1,23	
6. Düzenli çalışmaya yönlendirebilecek (anne-baba vb.) kişilerin olmaması	447	1,09	1,27	
7. Ailemde ders çalışma konusunda bana modellik yapacak birinin olmaması	444	0,98	1,32	
8. Dersleri sürekli takip edemeyişim, devamsızlığımın çok oluşu	445	0,81	1,16	
9. Ekonomik ve sosyal yönden bu mesleği yapmaya ihtiyacımın olmaması	445	0,56	1,07	Etkilemez
ORTALAMA ($\bar{X}$)	434	1,10	0,74	Az etkiler

Tablo 3’de, öğretmen adaylarının akademik işlerini ertelemelerinde, DOK faktöründeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin $\bar{X}$ =0,56 ile 1,44 aralığında değerler aldığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının, 9. maddedeki durumun kendilerini etkilemediğini; 1-8. maddelerdeki durumlardan ise az etkilendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, DOK faktöründeki nedenlerden genel olarak az etkilenmektedirler.

Tablo 4.

Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarının İç Odaklı Kontrol İle İlgili Nedenlerden Etkilenme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
1. Sınava daha çok zaman var deyip ders çalışmayı erteleme alışkanlığım	447	2,47	1,27	Orta
2. Uzun süreli çalışmayı bir alışkanlık haline getiremeyişim	446	2,26	1,40	
3. Ders dışı etkinliklerin (spor, müzik vb.) derslerden daha cazip olması	446	2,20	1,35	
4. Düzenli ders çalışma alışkanlığımın önceden beri olmayışı	447	2,02	1,36	

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

5. Ders çalışmanın sınav yaklaşınca aklıma gelmesi	442	1,91	1,42	
6. Üniversitenin rahatlık yeri olduğuna şartlandırılmış olmam	446	1,81	1,35	
7. Arkadaş ortamında derslerin gündemimizi <i>oluşturmaması</i>	442	1,64	1,32	
8. Zamanımı planlama ve yönetme becerisine sahip <i>olamayışım</i>	444	1,49	1,22	Az
ORTALAMA ($\bar{X}$)	424	1,98	,82	Orta

Tablo 4’de, öğretmen adaylarının akademik işlerini ertelemelerinde, İOK faktöründeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin $\bar{X}=1,49$ ile 2,47 aralığında değerler aldığı görülmektedir. Öğretmen adayları, 8. maddedeki durumun kendilerini az; 1-7. maddelerdeki durumların ise orta düzeyde etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, İOK faktöründeki nedenlerden genel olarak *orta düzeyde etkilenmektedirler*.

Tablo 5.

Ders İçeriği İle İlgili Nedenlerin, Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarını Etkileme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
1. Ders içeriğinin günlük yaşamla bir ilgisinin olmaması	446	1,91	1,36	Orta
2. Ders içeriklerinin ilgimi <i>çekmeyişi</i>	445	1,73	1,30	
3. Ders içeriğinin, yetenek alanım dışında olması	444	1,52	1,33	
4. Ders içeriğinin, mesleğimle doğrudan ilişkili <i>olmaması</i>	443	1,49	1,34	
5. Programda yer verilen dersleri ya da bölümümü <i>sevmeyişi</i>	444	1,36	1,35	Az
6. Öğretilen bilgi ve becerilerin önemli olduğuna <i>inanmayıışı</i>	440	1,24	1,30	
ORTALAMA ($\bar{X}$)	430	1,54	,90	Az

Tablo 5’de, öğretmen adaylarının akademik işlerini ertelemelerinde, Dİ faktöründeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin $\bar{X}=1,24$ ile 1,91 aralığında değerler aldığı görülmektedir. Öğretmen adayları, 1. ve 2. maddelerdeki durumlardan orta düzeyde; 3-6. maddelerdeki durumlardan ise az etkilendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, Dİ faktöründeki nedenlerde genel olarak *az etkilennemektedirler*.

Tablo 6.

Akademik Özgüven İle İlgili Nedenlerin, Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarını Etkileme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
1. Son hafta çalıştığım derslerde yeterince başarılı oluşum	445	2,13	1,26	Orta
2. Sınav zamanı çalışan öğrencilerin daha başarılı sonuçlar almaları	441	1,70	1,29	
3. Ezberimin kuvvetli olması ve kısa zamanda ezberleyebilmişim	446	1,68	1,36	
4. Başarı konusunda kendime çok güveniyor oluşum	446	1,65	1,22	Az
5. Ders içeriğinin, uzun süreli çalışmaya gerek <i>olmayacak</i> kadar kolay olması	445	1,20	1,18	
AÖ GENEL ORTALAMA ($\bar{X}$)	435	1,68	,82	Orta

Tablo 6’da, öğretmen adaylarının akademik işlerini ertelemelerinde, AÖ faktöründeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin $\bar{X}=1,20$ ile 2,13 aralığında değerler aldığı görülmektedir. Öğretmen adayları, 1-4. maddelerdeki durumlardan orta düzeyde; 5. maddedeki durumdan az etkilendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, AÖ faktöründeki nedenlerden genel olarak *orta düzeyde* etkilennemektedirler.

Tablo 7.

Akademik Özgüvensizlik İle İlgili Nedenlerin, Öğretmen Adaylarının Akademik İşlerini Erteleme Davranışlarını Etkileme Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
1. Diğer öğrencilerin son hafta çalışarak başarılı olunacağını söylemeleri	446	1,32	1,27	Az
2. Dönem boyunca çalıştığım istediğim başarıyı elde <i>edememişim</i>	447	1,29	1,22	

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

3. Düzenli ders çalışsam bile başaracağıma <i>inanmayışım</i>	444	0,89	1,19	
4. Erken dönemlerde çalıştığımda bilgileri unuttuğum korkusu	445	1,71	1,30	Orta
5. Düzenli çalışanların öğrenciler tarafından aşağılanması, alay edilmesi	445	0,79	1,13	Etkilemez
ORTALAMA ($\bar{X}$)	435	1,20	,79	Az

Tablo 7’de, öğrencilerin akademik işlerini ertelemelerinde, “AÖsüz” faktöründeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin $\bar{X}$ =0,79 ile 1,71 aralığında değerler aldığı görülmektedir. Öğretmen adayları, 4. maddedeki durumun kendilerini etkilemediğini; 1-3. maddelerdeki durumların az; 5. maddedeki durumun ise orta düzeyde etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adayları, “AÖsüz” faktöründeki nedenlerden genel olarak az etkilenmektedirler.

Tablo 8.

Alt Boyutlara Göre Öğretmen Adaylarının Erteleme Davranışları Üzerindeki Nedenlerin Etki Düzeyleri

Etkilenme Nedenleri Alt Boyutları	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi
Öğretim Yaklaşım ve Uygulamaları	436	2,01	,84	
İç Odaklı Kontrol	424	1,98	,82	Orta
Akademik Özgüven	435	1,68	,82	
Ders İçeriği	430	1,54	,90	
Özgüvensizlik	435	1,20	,79	Az
Dış Odaklı Kontrol	434	1,10	,74	

Tablo 8’de öğretmen adaylarının akademik işlerini erteleme nedenlerine ve etkilenme düzeylerine alt faktörlere göre bakıldığında $\bar{X}$ =1,10 ile 2,01 arasında değerler aldığı görülmektedir. Bu tabloya göre, öğretmen adayları, akademik işlerini ertelemelerinde DOK, Dİ, AÖsüz faktörlerindeki nedenlerden az; ÖYU, İOK ve AÖ faktörlerindeki nedenlerden ise *orta düzeyde* etkilendiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adayları DOK faktöründeki nedenlerden en az düzeyde, ÖYU faktöründeki nedenlerden ise diğerlerine göre daha çok etkilendiklerini belirtmişlerdir.

3.1. Öğretmen adaylarının, farklı değişkenlere göre akademik işlerini erteleme nedenleri ve etkilenme düzeylerindeki farklılaşma durumları

Öğretmen adaylarının akademik işlerini erteleme nedenleri ile bu nedenlerden etkilenme düzeylerinin; cinsiyete (Tablo 9), sınıf düzeyine (Tablo 10), bölümlerine (Tablo 11) ve ikamet ettikleri mekâna (Tablo 12) göre farklılaşma durumu ile ilgili bulgular aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir:

Tablo 9.

Akademik İşlerini Erteleme Nedenleri ve Etkilenme Düzeylerinin Öğretmen Adaylarının Cinsiyetine Göre Farklılaşma Durumu

Faktörler	Cinsiyetiniz	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi	t	sd	p																																																														
ÖYU	Erkek	200	2,00	,84	Orta	-,280	433	,779																																																														
	Kız	235	2,03	,85					DOK	Erkek	198	1,28	,81	Az	4,800	431	,000	Kız	235	0,95	,65	İOK	Erkek	194	2,01	,74	Orta	,787	421	,432	Kız	229	1,95	,88	Dİ	Erkek	188	1,69	,90	Orta	2,972	427	,003	Kız	241	1,43	,89	Az	AÖ	Erkek	198	1,82	,82	Orta	3,444	432	,001	Kız	236	1,56	,80	Az	AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432
DOK	Erkek	198	1,28	,81	Az	4,800	431	,000																																																														
	Kız	235	0,95	,65					İOK	Erkek	194	2,01	,74	Orta	,787	421	,432	Kız	229	1,95	,88	Dİ	Erkek	188	1,69	,90	Orta	2,972	427	,003	Kız	241	1,43	,89	Az	AÖ	Erkek	198	1,82	,82	Orta	3,444	432	,001	Kız	236	1,56	,80	Az	AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432	,523	Kız	236	1,17	,78								
İOK	Erkek	194	2,01	,74	Orta	,787	421	,432																																																														
	Kız	229	1,95	,88					Dİ	Erkek	188	1,69	,90	Orta	2,972	427	,003	Kız	241	1,43	,89	Az	AÖ	Erkek	198	1,82	,82	Orta	3,444	432	,001	Kız	236	1,56	,80	Az	AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432	,523	Kız	236	1,17	,78																					
Dİ	Erkek	188	1,69	,90	Orta	2,972	427	,003																																																														
	Kız	241	1,43	,89	Az				AÖ	Erkek	198	1,82	,82	Orta	3,444	432	,001	Kız	236	1,56	,80	Az	AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432	,523	Kız	236	1,17	,78																																			
AÖ	Erkek	198	1,82	,82	Orta	3,444	432	,001																																																														
	Kız	236	1,56	,80	Az				AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432	,523	Kız	236	1,17	,78																																																	
AÖsüz	Erkek	198	1,22	,80	Az	,639	432	,523																																																														
	Kız	236	1,17	,78																																																																		

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının cinsiyeti, DOK, Dİ ve AÖ faktörlerindeki nedenlerden etkilenme düzeylerini anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p < ,05$). Erkekler daha fazla etkilenmektedir. ÖYU, İOK ve AOsüz faktörlerinde ise farklılaşma ortaya çıkmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 10.

Akademik İşlerini Erteleme Nedenleri ve Etkilenme Düzeylerinin Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumu

Faktör-ler	Sınıf düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss	Etkileme Düzeyi	t değeri	sd	p																															
ÖYU	1. sınıf	231	1,80	,76	Orta	-5,819	434	,000																															
	4. sınıf	205	2,26	,87					DOK	1. sınıf	229	1,05	,72	Az	-1,378	432	,169	4. sınıf	205	1,15	,77	İOK	1. sınıf	223	1,01	,82	Az	,912	422	,362	4. sınıf	201	1,94	,83	Orta	Dİ	1. sınıf	226	1,42
DOK	1. sınıf	229	1,05	,72	Az	-1,378	432	,169																															
	4. sınıf	205	1,15	,77					İOK	1. sınıf	223	1,01	,82	Az	,912	422	,362	4. sınıf	201	1,94	,83	Orta	Dİ	1. sınıf	226	1,42	,84	Az	-2,784	428	,006								
İOK	1. sınıf	223	1,01	,82	Az	,912	422	,362																															
	4. sınıf	201	1,94	,83	Orta				Dİ	1. sınıf	226	1,42	,84	Az	-2,784	428	,006																						
Dİ	1. sınıf	226	1,42	,84	Az	-2,784	428	,006																															

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

	4. sınıf	204	1,67	,95	Orta			
AÖ	1. sınıf	229	1,58	,77	Az	-2,732	433	,007
	4. sınıf	206	1,79	,85	Orta			
AÖsüz	1. sınıf	229	1,24	,78	Az	1,200	433	,231
	4. sınıf	206	1,15	,80				

Tablo 10’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri, ÖYU, Dİ ve AÖ faktörlerindeki nedenlerden etkilenme düzeylerini anlamlı düzeyde farklılaştırmaktadır ($p < ,05$). Dördüncü sınıf öğrencileri bu nedenlerden daha fazla etkilenmektedir. Buna karşılık DOK, İOK ve AÖsüz faktörlerinde bir farklılaşma ortaya çıkmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 11.
Akademik işlerini erteleme nedenleri ve etkilenme düzeylerinin öğretmen adaylarının bölümlerine göre farklılaşma durumu

F.	Bölüm	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p	Scheffe testi
ÖYU	(1)PDR	85	1,75	Gruplar Arası	9,050	4	2,263	3,236	,012	
	(2)SÖ	94	2,15	Grup İçi	301,316	431	,699			1-2
	(3)TÖ	74	1,96							
	(4)SB	84	2,10	Toplam	310,366	435				
	(5)FB	99	2,08							
DOK	(1)PDR	85	0,81	Gruplar Arası	10,009	4	2,502	4,699	,001	
	(2)SÖ	94	1,12	Grup İçi	228,463	429	,533			1-4
	(3)TÖ	74	1,07							
	(4)SB	84	1,25	Toplam	238,472	433				1-5
	(5)FB	99	1,22							
İOK	(1)PDR	85	1,70	Gruplar Arası	16,342	4	4,086	6,387	,000	
	(2)SÖ	94	2,26	Grup İçi	268,006	419	,640			1-2
	(3)TÖ	74	1,84							
	(4)SB	84	1,95	Toplam	284,348	423				2-3
	(5)FB	99	2,07							
Dİ	(1)PDR	85	0,99	Gruplar Arası	36,502	4	9,125	12,369	,000	
	(2)SÖ	94	1,70	Grup İçi	313,559	425	,738			1-2
	(3)TÖ	74	1,47							
	(4)SB	84	1,63	Toplam	350,061	429				1-3
	(5)FB	99	1,83							
AÖ	(1)PDR	85	1,32	Gruplar Arası	14,088	4	3,522	5,492	,000	1-2
	(2)SÖ	94	1,77	Grup İçi	275,778	430	,641			1-4

Rüştü YEŞİL / Enver ŞAHAN

	(3)TÖ	74	1,69						
	(4)SB	84	1,80	Toplam	289,866	434			
	(5)FB	99	1,79						
AÖsüz	(1)PDR	85	0,98	Gruplar Arası	9,872	4	2,468	4,078	,003
	(2)SÖ	94	1,17	Grup İçi	260,278	430	,605		
	(3)TÖ	74	1,07						
	(4)SB	84	1,33	Toplam	270,151	434			
	(5)FB	99	1,38						

Tablo 11’de, öğretmen adaylarının bölümleri, bütün faktörlerdeki nedenlerden etkilenme düzeylerini anlamlı düzeyde farklılaştırmıştır ($p < ,05$). ÖYU ve İOK faktörlerinde Sınıf Öğretmenliği (SÖ); DOK ve AÖ faktörlerinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (SBÖ); Dİ ve AÖsüz faktörlerinde ise Fen Bilgisi Öğretmenliği (FBÖ) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları, diğerlerine göre daha çok etkilenmektedir. Diğer taraftan, her bir faktördeki nedenlerden etkilenme düzeyi en düşük olan öğretmen adayları, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü (PDRB) öğrencileridir. Scheffe testi sonunda, farklılaşmaların genel olarak; PDR ile diğer bölümlerde öğrenim gören öğrenciler arasındaki farklılaşmadan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Tablo 12.

Erteleme nedenlerinden etkilenme düzeylerinin barınılan mekâna göre farklılaşma durumu

F.	Barınma Mekanı	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	p	Scheffe testi
ÖYU	(1) Öğren. evi	155	2,11	Gr. Arası	9,299	4	2,325	3,345	,010	
	(2) Özel yurt	85	2,12	Grup İçi	296,073	426	,695			4 - 5
	(3) Dev. yurdu	112	1,90							
	(4) Ailemle	62	1,78	Toplam	305,372	430				
	(5) Diğer	17	2,37							
DOK	(1) Öğren. evi	155	1,24	Gr. Arası	12,437	4	3,109	5,878	,000	1 - 4
	(2) Özel yurt	85	1,14	Grup İçi	224,269	424	,529			
	(3) Dev. yurdu	112	1,02							

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

	(4) Ailemle	62	0,75	Toplam	236,706	428			
	(5) Diğer	17	1,32						
İOK	(1) Öğren. evi	155	2,15	Gr. Arası	9,705	4	2,426	3,685	,006
	(2) Özel yurt	85	1,94	Grup İçi	272,581	414	,658		1 - 4
	(3) Dev. yurdu	112	1,90						
	(4) Ailemle	62	1,71	Toplam	282,287	418			
	(5) Diğer	17	1,97						
Dİ	(1) Öğren. evi	155	1,59	Gr. Arası	5,010	4	1,253	1,542	,189
	(2) Özel yurt	85	1,62	Grup İçi	341,221	420	,812		---
	(3) Dev. yurdu	112	1,43						
	(4) Ailemle	62	1,40	Toplam	346,231	424			
	(5) Diğer	17	1,84						
AÖ	(1) Öğren. evi	155	1,81	Gr. Arası	9,199		2,300	3,527	,008
	(2) Özel yurt	85	1,70	Grup İçi	277,099	425	,652		1 - 4
	(3) Dev. yurdu	112	1,59						
	(4) Ailemle	62	1,40	Toplam	286,298	429			
	(5) Diğer	17	1,91						
AÖsüz	(1) Öğren. evi	155	1,15	Gr. Arası	8,928	4	2,232	3,685	,006
	(2) Özel yurt	85	1,35	Grup İçi	257,435	425	,606		2 - 4; 3 - 4
	(3) Dev. yurdu	112	1,29						
	(4) Ailemle	62	0,89	Toplam	266,363	429			
	(5) Diğer	17	1,24						

Tablo 12’de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının barındıkları mekanın türü, Dİ faktörü dışındaki faktörlerdeki nedenlerden etkilenme düzeylerini anlamlı düzeyde farklılaştırmaktadır ($p < ,05$). ÖYU, DOK, Dİ, AÖ faktörlerindeki nedenlerden “diğer” yerlerde; İOK faktöründeki nedenlerden öğrenci evinde; AÖ faktöründeki nedenlerden ise özel yurttan barınan öğretmen adayları daha çok etkilenmektedir. Diğer taraftan, her bir faktördeki nedenlerden etkilenme düzeyi en düşük olan öğretmen adayları, kendi aileleri ile birlikte kalanlardır. Scheffe testi sonunda, farklılaşmaların daha çok; ailesi ile birlikte kalan öğretmen adayları ile farklı mekanlarda kalan öğretmen adaylarının etkilenme düzeyleri arasındaki farklılaşmadan kaynaklandığı belirlenmiştir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışma sonunda ulaşılan sonuçlar aşağıda tartışılmıştır:

1. Öğretmen adayları; dersleri için hazırlık yapma, ödev ve projelerini hazırlama, sınava hazırlanma gibi akademik işlerini ertelemeleri konusunda; öğretmenlerinin ÖYU, İOK ve AÖ faktörlerinde yer alan nedenlerden *orta düzeyde*; DOK, Dİ ve AÖsiz faktörlerindeki nedenlerden ise *az etkilenmektedirler*. Öğretmen adaylarının; kendilerine bakışları ile ilgili denilebilecek İOK ve AÖ faktörlerinden, dışa bağımlılık şeklinde gruplanabilecek Dİ, AÖsiz ve DOK faktörlerine göre daha çok etkilendikleri söylenebilir. Başka bir ifade ile motivasyon, ideallerini gerçekleştirme arzusu, başarabileceğine ilişkin özgüven duygusuna sahiplik durumu gibi içsel etkenler, öğretmen adaylarını, akademik işleri erteleme davranışlarını sergilemeleri üzerinde daha çok etkide bulunmaktadır. Bu durum, alanyazındaki bulgularla tutarlılık göstermektedir. Balkıs (2007), öğretmen adayları üzerine yapmış olduğu araştırmasında dışsal kaynaklardan etkilendiğini belirtenlerin, içsel kaynaklardan etkilendiğini belirtenlere göre akademik görevleri erteleme eğilimi puanlarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Lee (2005) ile Özsoy ve diğer.’in (2009) çalışmalarında da benzer araştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

Diğer taraftan, ÖYU dış bir etken olarak değerlendirilse de, öğretmenlerin tutum ve davranışları, öğrenciler üzerindeki etkisinden dolayı farklı bir kategoride değerlendirilmelidir. Özsoy ve diğer. (2009), öğretmenlerin tutum ve davranışlarının, öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ve becerilerinin niteliği üzerinde etkili olduğunu dile getirmekte ve Ley & Young (1998), Glenn (2003); Cusimano (1999), Arslantaş (2001) gibi birçok bilim adamının benzer düşüncelere sahip olduğunu belirtmektedir. Öğretim elemanlarının geçmişe göre daha az ödev vermeleri nedeniyle öğrencilerin çok zaman harcamak zorunda kalmadıklarını; böylelikle de zayıf ders çalışma alışkanlıkları kazandıklarının dile getirildiği araştırmalar bulunmaktadır (Balduf, 2009; Deniz ve diğer., 2009). Buna göre öğretmen adaylarının, ÖYU faktöründeki nedenlerden, diğerlerine göre daha çok etkilenmelerinin alanyazınla tutarlı olduğu söylenebilir. Ayrıca araştırmalarda, öğrencinin öğrenmeye isteklilik ve motive olmuşluğunun çok önemli olduğu; dışarıdan zorlamalarla pek bir başarı elde edilemeyeceğinin sıklıkla vurgulandığı görülmektedir (Balduf, 2009; Deniz ve diğer., 2009; Lee, 2005; Nonis & Hudson, 2010).

2. Erkek öğretmen adayları, akademik işlerini erteleme konusunda DOK, Dİ ve AÖ faktörlerindeki nedenlerden kız öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha fazla etkilenmektedir. Buna karşılık ÖYU, İOK ve AÖsiz faktörlerinde cinsiyet değişkeni, anlamlı bir farklılaşmaya yol açmamıştır. Alanyazın incelendiğinde cinsiyetin, akademik işleri erteleme davranışları üzerindeki etkisine ilişkin farklı bulgular bulun-

maktadır. Bir kısım araştırmada cinsiyetin bir farklılaşmayı ortaya çıkarmadığını; bir kısım araştırmada erkeklerde, diğer bir kısmında ise kızlarda erteleme eğiliminin daha yüksek bulunduğunu belirten Balkıs (2007), kendi çalışmasında, kız öğretmen adaylarında daha az erteleme eğiliminin bulunduğunu belirlemiştir. Çetin (2009) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Benzer şekilde Özsoy ve diğer. (2009), kız öğrencilerin erkeklere göre çalışma tutum ve alışkanlıkları ve akademik başarıları yönüyle daha iyi olduklarını belirtmekte ve bu durumun birçok araştırmayla belirlendiğini ifade etmektedirler. Buna göre, öğretmen adaylarının cinsiyetinin, akademik işleri erteleme davranışlarına etkisini belirlemek üzere farklı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bunların birlikte, kız ve erkek öğrencilerin karışımından oluşacak grup çalışmaları aracılığıyla öğrencilerde ödev ve proje hazırlama, sınavlara hazırlanma gibi akademik işleri erteleme davranışlarının azaltılabileceği söylenebilir. Böylelikle özellikle kız öğrencilerin erkekler üzerinde olumlu etkiler yapmaları beklenbilir. Nitekim Zarick & Stonebraker (2009), birçok araştırmayı inceledikleri çalışmalarında, grupla çalışmanın ve kız-erkek etkileşiminin, öğrencilerin %63'ünün erteleme davranışlarını azalma yönünde etkide bulunduğunu belirtmektedirler.

3. Akademik işlerini erteleme konusunda ÖYÜ, Dİ ve AÖ faktörlerindeki nedenlerden dördüncü sınıf öğrencileri, anlamlı düzeyde daha fazla etkilenmektedirler. Buna karşılık DOK, İOK ve AÖsiz faktörlerinde bir farklılaşma olmamıştır. Genel olarak erteleme davranışını üst sınıf öğrencilerinin daha çok sergilediğini gösteren çeşitli araştırmalar mevcuttur. Deniz ve diğer. (2009), çeşitli erteleme davranışlarının lise öğrencilerine göre üniversiteye yeni girmiş ya da mezun olma konumunda olan öğrenciler arasında daha yaygın olduğunu belirtmiştir. Balkıs da (2007) benzer sonuçlara ulaşmıştır. Balduf (2009) ise yüksekokul öğrencilerinin, daha önceki öğrenme deneyimlerinin etkisinde kalarak ders çalışmaya ilişkin tutum ve alışkanlıklarında olumsuz yönde değişmelerin olduğunu belirlemiştir. Diğer taraftan Ferrari & Scher (2000), öğrenme becerileri konusunda ustalaşmış olmanın, öğrencileri, akademik işleri daha fazla erteleme davranışı göstermeye yönelttiğini belirtmektedirler. Onlara göre, birinci sınıftaki öğrenciler henüz yeni oldukları ortamda başarı gösteremeyecekleri kaygısını taşır; bu nedenle de düzenli çalışma eğilimine girerler. Balkıs ve Duru (2009) ise, erteleme eğilimi ile yaş arasında anlamlı ve negatif ilişkiler belirlemişlerdir. Buna karşılık Çetin (2009) tarafından yapılan çalışmada ise sınıf düzeyinin, erteleme eğilimleri üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar, sınıf düzeyi değişkeni ile akademik işleri erteleme davranışları arasındaki ilişkileri belirlemek için ek çalışmalara ihtiyaç olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4. Bölümlerine göre öğretmen adaylarının, akademik işlerini erteleme nedenleri ve etkilenme düzeyleri, her bir faktörde anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Her bir faktördeki nedenlerden etkilenme düzeyi en düşük olan öğretmen adayları, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü (PDRB) öğrencileridir. Ayrıca, PDRB öğrencilerinin faktörlerdeki nedenlerden etkilenme düzeylerinin düşük olması, bölümlere göre ortaya çıkan farklılaşmanın temel kaynağını oluşturmaktadır. PDRB ders programında; bireyi tanıma tekniklerini ve bireysel özellikleri içeren psikoloji dersleri ile öğrencilere danışmanlık yapabilmeleri konusunda yardımcı olmalarına dönük derslerin daha yoğun olmasının; böylelikle de diğer bölüm öğrencilerine göre kendilerini tanımaları konusunda daha avantajlı olmaları, bu sonuç üzerinde etkili olmuş olabilir. Nitekim kendisini öğrenme kapasitesi, öğrenme hızı, tahammül gücü, çalışma alışkanlıkları gibi yönler-

den iyi tanıyan kişilerin, yaşamlarını ya da zamanlarını daha iyi planlayabilecekleri; daha uygulanabilir çalışma planı ortaya koyabilecekleri; kendisi açısından daha verimli bir zaman düzenlemesi yapabileceği söylenebilir. Diğer taraftan PDRB öğrencilerinin, bu bölüme, diğer bölümlere göre daha yüksek puanla geliyor olmaları; bir başka ifade ile akademik başarı düzeyleri açısından diğer bölümlere göre daha iyi bir durumda olmaları da bu sonuç üzerinde etkili olmuş olabilir.

Bu sonuçlar alanyazındaki bilgilerle tutarlılık göstermektedir. Çetin (2009) ve Balkıs (2007), öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere göre akademik görevleri erteleme eğilim puanlarının farklılaştığını belirlemiştir. Balkıs'a (2007) göre sayısal bölümlerde öğrenim görenler, sözel ve eşit ağırlık bölümlerinde öğrenim görenlere göre daha fazla erteleme eğilimi göstermektedirler.

5. Öğretmen adaylarının barındıkları mekanın niteliği, Dİ dışındaki faktörlerde yer alan nedenlerden etkilenme düzeylerini anlamlı düzeyde farklılaştırmaktadır. Ortaya çıkan farklılaşmalar, özellikle, kendi aileleri ile birlikte kalan öğretmen adaylarından kaynaklanmaktadır. Kendi aileleri ile birlikte kalan öğretmen adayları, her bir faktördeki nedenlerden daha az etkilenmektedirler. Alanyazında öğrencilerin kaldığı mekanla erteleme davranışları arasındaki ilişkilerin ele alındığı çalışmalara pek rastlanılmamıştır. Bununla birlikte Çetin (2009), öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışma sonunda öğrencilerin barındığı mekanın öğrencilerin işlerini erteleme eğilimlerini etkilediğini; özellikle ailesiyle birlikte kalan öğretmen adaylarının, yurttan barınanlara göre erteleme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu bulgu, bu çalışmanın bulgusuyla kısmen de olsa çelişmektedir. Genelleyici bir sonuca ulaşabilmek için bu konuda ek çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

5. ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak şunlar önerilebilir:

1. Öğretmen adaylarına, almış oldukları eğitimin mesleki yaşamlarındaki başarıları üzerindeki etkisinin farklı derslerde ders içeriğine yayılarak aktarılmalıdır.

2. Öğretmen adaylarına, aldıkları eğitimin önemi ve çalışma alışkanlıklarının gelecekleri üzerindeki etkileri anlatılarak çalışmalarında zamanlarını doğru planlamaları, motivasyonlarının yükselmesi ve özgüvenlerinin sağlayabilecek oryantasyon eğitimi verilmelidir.

3. Eğitim fakültesindeki öğrencilere dönük yapılacak oryantasyon eğitiminde ilk yıllarda daha çok baş vurulmalı; buna dönük özel seminer ya da panel programları düzenlenebilirken ilerleyen sınıflar için ders içi yapılacak açıklamalar yeterli olabilir.

4. Öğretim elemanları ders içeriklerini ve eğitim durumlarını planlarken öğrencilerinin çalışmalarını sürece yaymalarını sağlayacak önlemler almalıdırlar. Bu çerçevede öğrencilerin süreçte aktif olarak rol alabilecekleri; proje tabanlı öğrenme, probleme dayalı öğrenme, işbirlikli öğrenme, araştırma ve inceleme yoluyla öğretim gibi yaklaşım, model ve stratejileri daha sık kullanılması önerilebilir. Yine bu doğrultuda öğretim elemanları öğrencilerin çalışmalarını ile ilgili ara değerlendirmeler yapıp yönlendirici geribildirim çalışmalarını yapmalıdırlar.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK İŞLERİNİ ERTELEME NEDENLERİ

5. Erkek ve kız öğrencilerin birlikte çalışmalarını gerektiren grup çalışmalarının yapılması, erkek öğrenciler açısından faydalı sonuçlar verilebilir. Bu nedenle grupların cinsiyete dayalı karışık gruplar şeklinde oluşturulması önerilebilir.

6. Eğitim fakültesinin farklı bölümlerine, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü Programlarında olan ve öğrencinin kendisini tanımasına, farkındalık düzeylerinin artmasına, iletişim ve etkileşim yeterliklerinin geliştirilmesine dönük dersler yerleştirilmelidir. Bu çerçevede seçmeli derslerden yararlanılabilir.

7. Öğrencilerin barınma sorunlarını gidermeye çalışan kurumlarla (Kredi, Yurtlar Kurumu) işbirliğine gidilerek yurt ortamlarının ders çalışmaya daha uygun şekilde düzenlenmesi konusunda rehberlik edilebilir. Bu ortamlarda özellikle yemek, temizlik vb. işlerin daha düzenli yapılması; ders çalışma ortamlarının düzenlenmesi ve kütüphanelerin oluşturulması yararlı sonuçlar verebilir.

8. Benzer araştırmanın, öğretmen adayları dışında ilköğretim, ortaöğretim ve Eğitim Fakültelerinin dışındaki yükseköğretim kurumlarında da yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Balduf, M. (2009). Underachievement among college students. *Journal of Advanced Academics*, 20 (2), 274-294.

Balkıs, M. (2006). *Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin, düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Balkıs, M. (2007). Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin, karar verme stilleri ile ilişkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 67-82.

Balkıs, M. ve Duru, E. (2009). Akademik erteleme davranışının öğretmen adayları arasındaki yaygınlığı, demografik özellikler ve bireysel tercihlerle ilişkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 5(1), 18-32.

Çakıcı, D.Ç. (2003). *Lise ve üniversite öğrencilerinde genel ve akademik erteleme davranışının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çetin, Ş. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 1-7.

Deniz, M.E., Traş, Z. ve Aydoğan, D. (2009). An investigation of academic procrastination, locus of control, and emotional intelligence. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (2), 623-632

Eivers, G.C., Polzella, D.J. & Graetz, K. (2003). Procrastination in online courses: Performance and attitudinal differences. *Teaching of Psychology*, 30 (2), 159-162.

Ferrari, J.R. & Scher, S.J. (2000). Toward an understanding of academic and nonacademic tasks procrastinated by students: The use of daily logs. *Psychology in the Schools*, 37 (4), 359-366.

- Gülebağlan, C. (2003). *Öğretmenlerin işleri son ana ertelemelerinin mesleki yeterlik algıları mesleki deneyimleri ve branşları bakımından karşılaştırılmasına yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Johnson, E.M., Gren, K.E. & Kluever, R.C. (2000). Psychometric characteristics of the revised procrastination inventory. *Research in Higher Education*, 41 (2), 269-279.
- Kağan, M. (2009). Üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranışını açıklayan değişkenlerin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42 (2), 113-128.
- Klassen, R.M. & Kuzucu, E. (2009). Academic procrastination and motivation of adolescents in Turkey. *Educational Psychology*. 29 (1), 69-81
- Klassen, R.M., Krawchuk, L.L., Lynch, S. & Rajani, S. (2008). Procrastination and motivation of undergraduates with learning disabilities: A mixed-methods inquiry. *Learning Disabilities Research & Practice*, 23 (3), 137-147
- Lee, E. (2005). The relationship of motivation and flow experience to academic procrastination in university students. *The Journal of Genetic Psychology*, 166 (1), 5-14
- Nonis, S.A. & Hudson, G.I. (2010). Performance of college students: Impact of study time and study habits. *Journal of Education for Business*, 85 (4), 229-238.
- Nouhi, E., Shakoori, A. & Nakhei, N. (2008). Study habits and skills, and academic achievement of students in Kerman University of medical sciences. *Journal of Medicine Education*, 2(3-4), 66-78.
- Özsoy, G., Memiş, A. ve Temur, T. (2009, October). Metacognition, study habits and attitudes. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 2 (1), 154-166. 15 Ekim 2011 tarihinde http://www.iejee.com/2_1_2009/ozsoy.pdf adresinden alınmıştır.
- Pychyl, T.A., Morin, R.W. & Salmon, B.R. (2000). Procrastination and the planning fallacy: an examination of the study habits of university students. [Special Issue]. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15 (5), 135-150.
- Scher, S.J. & Osterman, N.M. (2002). Procrastination, conscientiousness, anxiety, and goals: exploring the measurement and correlates of procrastination among school-aged children. *Psychology in the Schools*, 39 (4), 385-398.
- Uzun Özer, R.B. (2005). *Akademik erteleme davranışı: yaygınlığı, olası sebepleri, cinsiyet farkı ve akademik başarısıyla olan ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yorulmaz, A. (2003). *Ertelme davranışının çeşitli psikolojik değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zarick, L.M. & Stonebraker, R. (2009). I'll do it tomorrow the logic of procrastination. *College Teaching*, 57 (4), 211-215.